

Bram Faems (KlasCement)

“We zijn heel gevoelig voor de noden van de leraar”

Een misschien ooit vreemde woordspeling werd met de jaren een vertrouwde naam in onderwijsmiddelen. Als je actief bent in het kleuter of lager onderwijs, is de kans groot dat je al eens van de website KlasCement gehoord hebt. Veel leraren zijn er actief om op zoek te gaan naar lesmateriaal, een werkblad, ... Maar wist je dat er nog veel andere manieren zijn om de site ten volle te gebruiken, en je er ook nascholingen kan vinden? Professionalisering is en blijft voor elke onderwijs-professional uitermate belangrijk, en net daarom zet KlasCement ook in op dit aanbod. We vroegen meer uitleg aan Bram Faems, hoofd gebruikerservaring en design van KlasCement en ooit nog ICT-coördinator in een school voor buitengewoon onderwijs.

Wat kan KlasCement voor de juf of meester anno 2018 betekenen?

KlasCement is er door en voor de leraren. Ons motto is dat we leraren tijd willen helpen besparen én hen inspireren, een combinatie van die twee. Sterker nog: het zijn niet wijzelf die leraren helpen tijd besparen en inspireren, maar het zijn hun collega's over heel Vlaanderen die dat doen. Wij voorzien enkel een platform, maar het zijn leraren die het materiaal delen, commentaar geven, verder bouwen op elkaars

werk. Sinds 2017 maakten we het eenvoudiger voor nascholingsorganisaties om hun aanbod te delen via KlasCement. Maar leraren kennen ons toch vooral als die website waar ze bruikbaar lesmateriaal voor in de klas vinden.

Hoe kan KlasCement bijdragen aan de professionalisering van de leraar?

Wij werken vanuit de netwerkgedachte. Wij willen leraren kansen geven tot professionalisering, maar

het is helemaal niet ons mandaat om te gaan zeggen hoé leraren zich moeten professionaliseren. Dat is niet waar KlasCement voor staat. Wij zorgen voor mogelijkheden en geven leraren kansen. Dankzij ons kunnen organisaties hun nascholingsaanbod voor leraren verspreiden. Of dat nu een nascholings-traject is of een individuele professionalisering. Voor die organisaties is dat de grote meerwaarde: de leraren zijn al aanwezig op KlasCement, op zoek naar materiaal. Stel dat je een nascholing over een bepaald onderwerp aanbiedt: dan is het heel effectief dat je dit onder de aandacht kan brengen van een leraar die al op zoek was naar lesmateriaal over datzelfde onderwerp.

Hoe werken jullie concreet met het nascholingsaanbod op KlasCement?

Sinds 2017 hebben we de procedure waarmee organisaties zich kunnen aanmelden bij KlasCement veranderd, voor meer overzicht en controle. We focussen ons vooral op dat technische aspect, minder op het inhoudelijk nakijken (ik vanuit mijn

functie al zeker niet). We merken vooral een organische groei: organisaties ontdekken plots dat KlasCement bestaat. Iemand registreert zich en probeert dan voorzichtig een nascholing toe te voegen. Het aanbod is heel divers: het gaat van grote nascholingsorganisaties, tot voor mij volslagen onbekende, tot een individuele leraar die in een bijberoep een nascholing geeft. We weten uit vroegere data dat leraren op KlasCement toch nog voornamelijk lesmateriaal zoeken en dat de keuzefilter 'toon nascholingen' veel minder vaak gemaakt wordt. De identiteit van KlasCement is nu eenmaal de plaats waar je lesmateriaal komt halen en delen. Dat veranderen is een proces dat veel meer tijd gaat vragen. Wij hopen dat op den duur vooral serendipiteit speelt. Dat een leraar zoekt op differentiatie maar plots ook nascholingen over differentiëren ziet. Op die

manier kan je stilaan die verbinding in de hoofden van mensen installeren.

KlasCement heeft momenteel prominent bovenaan in haar zoekfunctie "soort leermiddel" staan. Voor de KlasCement-site in de toekomst testen we ingrepen zodat toevallige ontdekkingen gestimuleerd worden en mensen een ruimer zoekresultaat krijgen dat toch bij hen past. Het is mijn job om als coördinator gebruikerservaring mensen te helpen snuisteren in het ruime aanbod zonder hen te beperken in wat ze eigenlijk willen. Dat is soms dansen op een slappe koord: je wil hen toch snel hun doel laten bereiken, zonder hun brede blik te verliezen.

Jullie geven ook gratis nascholingen voor leraren over de werking van KlasCement?

Dat klopt, in scholen maar ook in alle provincies, in de gebouwen van de

Vlaamse Overheid. We leggen uiteraard niet alleen de basis uit. We wijzen ook op een aantal misschien nog onbekende functies, knopjes, mogelijkheden die het de leraar gemakkelijker maken: maken en delen van favoriete mappen met collega's, vrijmaken van leermiddelen (zie kader). Zo kan je van 80% mogelijkheden van KlasCement die je gebruikt, naar de volle 100% gaan. We merken dat leraren daar enthousiast over zijn en hopen dat die mensen, als een soort ambassadeur, die kennis naar hun school meenemen en delen.

Is het gemeenschapsgevoel onder leraren sterk genoeg op een digitaal forum?

Dat is iets waar wij enorm mee bezig zijn. Het werkt drempelverlagend als je een netwerk kan creëren waar er veel vertrouwen onder de leden is, en je kan voortbouwen op het materiaal van anderen. Wij merken dat er altijd heel positief gecommuniceerd wordt en dat er weinig problemen zijn met negatieve of onbeleefde reacties. Vertrouwen en goede sfeer is er dus al. We heten niet voor niets leermiddelennetwerk, op dat laatste willen we dus ook inzetten. We willen dat leraren meer in contact komen met elkaar en samen bouwen. Dat is een mooie ambitie. Je moet er echter wel voor zorgen dat je mensen niet bruuskeert; hen niets opdringt waar ze niet in de eerste plaats voor komen. We zijn heel gevoelig voor de noden en de wensen van de leden. Via functies als 'verrijk leermiddel', kunnen ze elkaar wel versterken. Dat is iets dat we zeker willen stimuleren, dat professionaliserend samenwerken.

Toen we een viertal jaar geleden een prototype lieten testen waar de netwerkelementen héél sterk in aanwezig waren, kregen we er negatieve reacties op. Gebruikers

Nieuw op

- ▶ Een recente nieuwigheid is de 'voorbeeld- of bekijsfunctie'. Vroeger moest je elk bestand dat je wilde raadplegen op KlasCement eerst downloaden om dan pas te kunnen openen. Dat hoeft nu niet meer, je kan het handig rechtstreeks bekijken. Hiermee werd een van de grootste ergernissen van gebruikers opgelost.
- ▶ Sinds vorig jaar is er een nieuwe functie 'Verrijk leermiddel'. Als leraren hier op klikken kunnen zij letterlijk het materiaal van iemand anders verrijken, dat betekent: een variant van dat lesmateriaal uploaden. Bijvoorbeeld: een bundel Frans voor het lager onderwijs wordt herwerkt tot herhalingsoefening door een leraar eerste graad middelbaar, beide bundels blijven bestaan en worden verbonden. Of: een leraar die goed is met ICT herwerkt een Word-werkblad tot een interactieve oefening. Zo werken leraren effectief verder op elkaars materiaal.

(zie foto op p. 23)

Zo verrijken leraren elkaars onderwijspraktijk op www.klascement.net

© KlasCement - Bram Faems

wilden geen tweede 'Facebook' voor leraren, maar een plaats waar ze lesmateriaal kunnen delen. We willen dus netwerkelementen inbouwen die kansen geven tot samenwerkend leren, zonder de oppervlakkige bijklank van Facebook of Twitter. Het gaat om kijken waar de nood zit: luister naar leraren, speel in op wat ze doen.

Hebben jullie zicht op het aantal 'actieve' gebruikers die materiaal delen versus 'passieve' gebruikers?

Vandaag hebben wij 135.000 leden. Net zoals jij en ik zich wel eens registreren bij een site en die later nooit meer bezoeken, komt een deel van de gebruikers na de eerste aanmelding nooit meer terug. Daarom deactiveren we gebruikersprofielen die zich een jaar lang niet aanmelden. Die 135.000 leden zijn dus mensen die het laatste jaar minstens een keer hebben aangemeld. Uitvallers komen soms later weer terug: dat zijn golfbewegingen. We volgen de ledenaantallen wel heel nauwgezet op. Over actief versus passief: als we enkel de Vlaamse gebruikers bekijken met een lerarenprofiel (kleuter, lager en secundair onderwijs en met een onderwijsopdracht), deelt 10 à 12% zelf materiaal op KlasCement. Op zich denk je misschien dat dat vrij weinig is, een op de tien leraren. Maar als je dat vergelijkt met andere gelijkaardige netwerken, Europees of internationaal, is dit een zeer hoog aantal. We zijn daar enorm tevreden

over en krijgen internationaal veel lof: dit is een succesverhaal. Inzenders, actieve gebruikers, kunnen ook zien hoeveel keer hun lesmateriaal wordt bekeken, hoeveel keer erop gereageerd wordt, hoeveel leraren hun lesmateriaal als favoriet markeerden: ook dat motiveert hen om dit werk verder te zetten.

Gebeurt er kwaliteitscontrole op de leermiddelen? Wat is de rol van de moderator?

Als KlasCement nemen wij geen standpunt in over de methode die je als leraar gebruikt of de kwaliteit van je materiaal. Wanneer je een leermiddel instuurt, zet een moderator het online. De moderators bij KlasCement zijn halftijds bij ons in dienst, maar staan vaak ook halftijds nog voor de klas. Ze zijn experts in hun vakgebied, waarbinnen zij de leermiddelen modereren. Met zo veel nieuwe bijdragen kunnen ze geen detailcontrole doen, maar ze kijken in grote lijnen na of het leermiddel geen foutjes bevat. Waar we zeker op letten is copyright, auteursrecht. Wat niet mag: scans van methodes of handleidingen, materiaal dat zomaar van het internet geplukt is zonder bronvermelding, afbeeldingen waar duidelijk auteursrecht op zit (Studio 100, Disney) ... Als we duidelijk zien dat er zo'n probleem is, informeren we de inzender daarover. Als er een klein tikfoutje of inhoudelijke vergissing in staat, overleggen de moderators met de inzender voor het

online komt. Wat moderators nooit doen is een kwaliteitsoordeel geven over de opbouw van het materiaal of de aanpak van de leraar. Dat wordt aan het netwerk overgelaten. Want iets wat heel eenvoudig lijkt, kan in bepaalde contexten toch bijzonder zinvol zijn.

Wij maken het de inzenders graag heel makkelijk. "Omschrijf in twee zinnen waar dit leermiddel over gaat, selecteer het vak en het onderwijsniveau en laad je bestandje op". Letterlijk maar vijf klikken werk. Als je een website als KlasCement makkelijk doorzoekbaar wilt maken, heb je veel 'meta-data' nodig. Dat is wat onze moderators doen. Zij geven goede titels, trefwoorden, categorieën. Zo sparen we tijd uit voor de leraar. De moderators hebben een sleutelrol bij KlasCement. We kunnen hun werk niet zomaar laten overnemen door een vrijwilliger. Vanuit hun expertise en praktijk weten ze precies hoe een leermiddel te omschrijven met zoekwoorden die een collega zal gebruiken. Het werk van de moderators, het optimaal online zetten van bijdragen, is een van de succesfactoren van de site. De moderators zien welk materiaal goed ontvangen wordt en kunnen vanuit hun ervaring thema's of leermiddelen in de kijker zetten in onze wekelijkse nieuwsbrief. Dat maakt dat die nieuwsbrief door leraren steeds enthousiast wordt onthaald, omdat de thema's echt brandend actueel zijn voor hen.

Leraren kiezen zelf hoe ze hun lessen willen vormgeven.

Is het een voordeel dat KlasCement van onderuit gegroeid is en nu bij de overheidscommunicatie hoort?

Ja, omdat je dan heel dicht bij die doelgroep zit. Na een tijdje onafhankelijk te werken, werden we een vzw die gesteund werd door de overheid. Maar dat betekende elk jaar heel wat administratie. Op een bepaald moment besliste het Departement Onderwijs om binnen haar organisatie KlasCement structureel een vaste plek te geven. In principe blijft alles min of meer zoals het is. We zijn heel tevreden dat we ons niet elk jaar meer moeten bezighouden met projectaanvragen, detacheringen. We zitten heel stabiel: zo kunnen we plannen op lange termijn en vooruitblikken naar wat gebruikers van ons verlangen.

De medewerkers van Klasse, de website van Onderwijs Vlaanderen, Canon Cultuurcel zitten nu samen met ons in de Afdeling Communicatie van het Departement Onderwijs. Zo is overleg heel makkelijk en zijn wij snel op de hoogte bij beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld nu met het lopende Grote Tijdsonderzoek¹. Dat is in het belang van de leraar, die toch liefst zo gemakkelijk en eenvoudig mogelijk wordt geïntegreerd.

Voelt KlasCement de sluipende commercialisering in onderwijs, bijvoorbeeld via uitgeverijen die methodes ontwikkelen met steeds minder ruimte voor invulling van de leraar?

We hebben op zich een goede relatie met uitgeverijen; wij willen niet concurreren met hen. Wij nemen geen standpunten in of leraren wel of niet een bepaalde methode moeten gebruiken, we denken ook niet dat

KlasCement een vervanging is voor een methode.

Leraren kiezen zelf hoe ze hun lessen willen vormgeven. We zien wel dat het gebruik van KlasCement sterk blijft groeien en dat het materiaal dat leraren er vinden een aanvulling is op wat ze gebruiken in de klas. Ik ben zelf leraar lager onderwijs geweest. Leraren hebben vaak een handleiding voor de hoofdvakken, maar hebben blijkbaar toch die nood aan nieuw, eigen materiaal. Denk maar aan extra zorg of oefeningen die ze zoeken na het M-decreet, of leraren die een compleet andere aanpak zoeken. Ook spelen we in op leraren die een bepaalde lesmethode of handboek gebruiken. Met één van de standaard filters op KlasCement kan je daar direct op zoeken. Zo kunnen leraren uitbreidingsmateriaal bij een bepaalde methode vinden dat gemaakt is door hun collega's, 'user generated'. Wat natuurlijk niet kan, is dat leraren een stuk van een methode of handleiding letterlijk gaan overnemen. Het moet materiaal zijn dat zelf bedacht is maar past bij die bepaalde methode.

We letten ook op dat leraren die materiaal opladen, zelf kunnen kiezen welke licentie ze eraan willen geven. Met een 'Creative Commons' licentie die wij voorstellen, bepalen leraren zelf wat er mag gebeuren. Mag het gebruikt worden voor commerciële doelen, moet hun naam erbij vermeld worden, mogen anderen het bewerken en opnieuw delen? Wij hopen natuurlijk op een zo open mogelijke licentie, zo kan je anderen zo goed mogelijk helpen.

Je werkt sinds 2013 voltijds voor KlasCement. Hoe zie je de evoluties sindsdien en de toekomst van de website?

Mijn bijnaam in het team is 'de grote schrapper': als je KlasCement bekijkt van 2013 zie je dat de website een stuk cleaner is geworden. Ik ga op zoek naar weinig gebruikte of onduidelijke elementen en haal die weg. We zijn nu achter de schermen aan een volledig nieuwe site aan het werken, die er nog veel cleaner uitziet en ook goed werkt op smartphone. Het concept blijft bestaan. De commentaar die leraren geven als ze het nieuwe prototype zien, is dat er eigenlijk niet veel veranderd is. Dat sterkt mij in het idee dat mensen ook in die nieuwe site perfect hun weg gaan vinden. We willen dat iedereen zonder een handleiding de website vlot kan gebruiken, zo eenvoudig en gebruiksvriendelijk mogelijk. We hebben tot nu toe heel hard gewerkt aan de onderliggende technologie en nu gaan we er voor zorgen dat de gebruikers dit ook aan de 'voorkant' van de site merken. We mikken op 2018, maar zoiets is steeds afwachten. We willen in ieder geval dat gebruikers en wijzelf uitvoerig getest hebben, zodat wanneer we de nieuwe site lanceren, hij nog beter werkt dan vandaag. ■